

13.12.2002

Eduskunnan hallintovaliokunnalle 16.12.2002 klo 11.00

**VASTINE KIRJALLISIIN ASIAANTUNTIJALOUSUNTOHIN HALLITUKSEN
ESITYKSESTÄ HAUTAUSTOIMILAIKSI (HE 204/2002 vp)**

Eduskunnan Hallintovaliokunnalta 13.12.2002 sähköpostitse saapuneen vastinepyynnön johdosta opetusministeriö kunnioittavasti toteaa seuraavaa:

Vapaa-ajattelijain liitto ry on lausunnossaan arvostellut hautaustoimilakiesitystä. Opetusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että *Vapaa-ajattelijain liitto ry:n* edustaja oli pysyvänä asiantuntijana uskonnonvapauslainsäädännön uudistamistyössä. Lisäksi liitolta on pyydetty lausunnot lakiehdotuksen valmistelun eri vaiheissa.

Vapaa-ajattelijain liitto ry:n mielestä kaikki nyt uskonnonvapauskomitean mietinnön perusteella eduskunnalle annetut lait ovat perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten vastaisia. Lausunnossa ei kuitenkaan ole yksilöity perusteita tälle käsitykselle. Lisäksi liitto katsoo, että evankelis-luterilaisen kirkon lakisääteisestä hautausmaamonopolista voitaisiin valittaa kansainvälisiin markkinatuomioistuimiin. Luterilaisella kirkolla ei esityksen mukaan olisi monopolia hautausmaiden ylläpidossa (7 ja 8 §). Lausunnossa ei myöskään ole yksilöity, mihin kansainväliseen sopimukseen tällainen valitus voisi perustua.

Vapaa-ajattelijain liitto ry on kiinnittänyt huomiota siihen, että lakiehdotuksen 15 §:ssä on uskonnonvapauskomitean mietinnöstä poiketen ehdotettu hautausmaiden rauhoitusajan nostamista 50 vuodesta sataan vuoteen. Opetusministeriö katsoo, että komitean esittämä rauhoitusaika ei kaikissa tilanteissa varmistaisi vainajien omaisten tunteiden huomioon ottamista. Suomalaisen vakiintuneen hautausmaakulttuurinkin näkökulmasta viidenkymmenen vuoden rauhoitusaika olisi huomattavan lyhyt. *Vapaa-ajattelijain liitto ry* on myös arvostellut uskonnonvapauskomitean mietinnöstä poikkeavaa ehdotusta 9 §:n vuokra- tai muun käyttöoikeuden vähimmäisajasta. Opetusministeriö toteaa, että ehdotettu 130 vuoden vähimmäisaika johtuu hautausmaan rauhoitusajan pidentämisestä.

Vapaa-ajattelijain liitto ry:n mukaan vaatimalla lakiehdotuksen 19 §:ssä tuhkan sijoittamiseen alueen omistajan tai haltijan suostumus vakavasti vaikeutetaan vainajan tahdon toteuttamista. Opetusministeriö toteaa, että useat lausunnonantajat esittivät uskonnonvapauskomitean mietinnöstä antamissaan lausunnoissa epäilyksiä komitean esittämästä jokamiehenoikeuteen perustuvasta tuhkan vapaasta sijoittelusta. Edelleen lausunnoissa todettiin, että käytännössä tuhka jää näkymään luontoon, sillä vainajan tuhka on pääsääntöisesti karkearakeista, eikä sellaista tuhkaa, joka tavanomaisessa mie-

lessä mielletään tuhkaksi. Lausuntojen mukaan komitean esitys jätti epäselväksi sen, millaiselle alueelle ja miten tuhka voitaisiin jokamiehenoikeuden perusteella sijoittaa. Erityisesti tuhkan luvattoman maahan kätkemisen katsottiin merkitsevän maanomistajan oikeuksien loukkaamista.

Vapaa-ajattelijain liitto ry vastustaa jyrkästi 5 §:ssä ehdotettuja tunnustuksettomia hauta-alueita. Liitto arvioi, että vainajia tullaan vainajan tahdon vastaisesti hautaamaan näihin hautausmaiden tunnustuksettomiin osiin. Lisäksi liitto esittää, että vainajan tahdon vastainen siunaaminen pitäisi määritellä laissa rangaistaksi teoksi. Opetusministeriö korostaa, että hautasija osoitettaisiin erityiseltä tunnustuksettomalta hauta-alueelta vain nimenomaisesta pyynnöstä. Tunnustuksettomat hauta-alueet on tarkoitettu uskonnollisesti ja katsomuksellisesti neutraaliksi vaihtoehdoksi. Opetusministeriön käsityksen mukaan tunnustukseton hauta-alue lisää mahdollisuuksia niille, jotka eivät halua tulla haudatuiksi evankelis-luterilaiselle hautausmaalle. Ehdotuksen 2 §:n mukaan vainajan ruumista ja tuhkaa tulee käsitellä arvokkaalla ja vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla. Ruumiin tai tuhkan epäkunnioittava käsittely voi täyttää hautausmaahan rikkomisen tunnusmerkistön, josta säädetään rikoslain 17 luvun 12 §:ssä. Näin ollen opetusministeriön mielestä Vapaa-ajattelijain liitto ry:n esittämä erillinen rangaistussäännös ei ole tarpeellinen.

Vapaa-ajattelijain liitto ry:n mukaan evankelis-luterilaisen kirkon määrääminen yleisten hautausmaiden ylläpitäjäksi (3 §) loukkaa kaikkien muiden ryhmien ihmisoikeuksia. Opetusministeriö toteaa, ettei liiton kannanotossa ole yksilöity, millä perusteella liitto katsoo ehdotuksen loukkaavan ihmisoikeuksia.

Vapaa-ajattelijain liitto ry:n mielestä tuhkan käsittelyn rajoittaminen poikkeaa laajemmasta kansainvälisestä käytännöstä ja estää vainajan ja hänen omaistensa tahdon toteutumista. Opetusministeriö toteaa, että ehdotettu tuhkan käsittelyn sääntely on muihin Pohjoismaihin verrattuna varsin salliva. Tuhkan käsittelyn yleisistä periaatteista on kuitenkin katsottu tarpeelliseksi säätää laissa käsittelyn kunnioittavuuden ja arvokkuuden turvaamiseksi. Kulttuuriimme kuuluvat sosiaaliset normit edellyttävät kunnioittavaa suhtautumista vainajiin.

Vapaa-ajattelijain liitto ry on todennut, että lakiehdotuksessa on jätetty huomiotta Vapaa-ajattelijain liitto ry:n ja Suomen Ateistiyhdistys ry:n esitys, jonka mukaan katastrofeissa kuolleet vainajat olisi myöhemmin olosuhteiden palaututtua normaalisti haudattava lain mukaisesti hautausmaihin (25 §). Opetusministeriö toteaa, että hautausmaiden säännöksistä voitaisiin poiketa vain siltä osin, kuin olosuhteet sitä välttämättömästi edellyttävät. Poikkeusolosuhteet voivat olla hyvinkin erilaisia ja laissa olisi hankala säätää asiasta kaikkiin tilanteisiin soveltuvasti. Vainajien hautaaminen lain mukaisesti hautausmaihin ei olosuhteiden palattuakaan ole aina mahdollista. Sinänsä liiton esittämää tavoitetta voidaan pitää oikeansuuntaisena.

Vapaa-ajattelijain liitto ry on lisäksi ottanut kantaa hautausmaiden kustannuksiin. Näiltä osin opetusministeriö toteaa, että valtiovarainministeriön asettaman työryhmän esityksessä ehdottu lakisääteinen valtionapu säädettäisiin nykyisen seurakuntien yhteisövero-osuuden tilalle. Työryhmä perusteli valtionapua yhteisövero-osuuden korvaamisen lisäksi mm. seurakuntien yhteiskunnallisilla tehtävillä, erityisesti hautausmaiden ja väestökirjanpidon lakisääteisillä velvollisuuksilla. Seurakuntien yhteiskunnallisina tehtävinä on eri yhteyksissä tuotu lisäksi esiin kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kir-

kollisten rakennusten ja irtaimiston ylläpito sekä joiltakin osin myös diakonia- ja muu palvelutyö sekä lapsi- ja nuorisotyö. Opetusministeriö toteaa, että suunniteltu jakisäteinen valtionapu olisi yleistä, eikä sitä olisi sidottu hautaustoimen kustannuksiin.

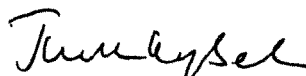
Vapaa-ajattelijain liitto esittää lausunnossan perusteluja mm. kuntien yhteisten hautausmaiden perustamiselle. Opetusministeriö toteaa, että hallituksen esityksen perusteissa eriteltyjen syiden nojalla yleisten hautausmaiden ylläpidon siirtämistä kunnan tehtäväksi ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena, vaan evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumattomien asemaa ehdotetaan kehitettäväksi nykyisen perusjärjestelyn puitteissa. Muun muassa Kuntaliitto on suhtautunut kielteisesti kuntien velvollisuuteen ylläpitää hautausmaita.

Opetusministeriön mielestä liiton kuvaama markkinaehtoinen hautausmaiden ylläpito ei parhaalla mahdollisella tavalla turvaa pieteettinäkökohtia hautaustoimessa.

Kansliapäällikkö

Markku Linna

Vanhempi hallitussihteeri

Tuula Lybeck